

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Lastenreuma & Sosiaaliturva ja kuntoutus 2024

€

Sairaala Nova
sosiaalityöntekijä
Juhani Luotola
(014) 269 1755

Alle 16-vuotiaan vammaistuki

Kelan maksama alle 16-vuotiaan vammaistuki perustuu **lakiin vammaisetuuksista (570/2007)**. Samassa laissa säädetään myös 16 vuotta täyttäneiden vammaistuesta ja eläkkeensaajan hoitotuesta. Itse laki on pysynyt lasten osalta pääosin ennallaan, mutta yleisesti ottaen voidaan sanoa, että Kelan ratkaisulinja on selvästi tiukentunut viime vuosina.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää, jos lapsen sairauteen, vikaan tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vanhemmille vähintään kuuden kuukauden ajan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta. Tukea ei voi enää myöntää yksinomaan taloudellisen rasituksen perusteella. Myönnettävän tuen määrä arvioidaan lapsen sairauden laadun ja sen aiheuttaman rasituksen ja sidonnaisuuden kokonaismäärän perusteella. Alle 16-vuotiaan vammaistuen saannin ja sen suuruuden ratkaisee ennen kaikkea lapsen kokonaistilanne, ts. kuinka paljon ”erityistä” hoitamiseen liittyy. Tukipäätös tehdään yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla ja vanhempien hakemuslomakkeessa antamalla tiedoilla on hyvin suuri merkitys.

Reumaa sairastavan lapsen mahdolliset muut pitkäaikaissairaudet tai vammaisuus vaikuttavat tietenkin alle 16-vuotiaan vammaistuen määrään: esim. kehitysvammaisella tai sydänsairaalla lapsella on myös näistä syistä aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus otettava huomioon. Nämä asiat olisi myös kuvattava hoitotukihakemuksessa reuman vaatiman hoidon ja kuntoutuksen lisäksi.

Lastenreuma ja alle 16-vuotiaan vammaistuki

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään. Vammaistuen määrä on 1.1.2024 alkaen:

Perustuki	108,89 €/kk
Korotettu tuki	254,10 €/kk
Ylin tuki	492,71 €/kk

Vammaisetuslain 7 § 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten rasitusta ja sidonnaisuutta eri sairausryhmissä arvioidaan. Nämä määräykset on kirjattu Kelan Etuusohjeet -tiedostoon, jota päivitetään melko usein.

Seuraavassa on referoitu reumaa sairastavia lapsia koskevat ohjeet em. etuusohjeen sivuilta 42-44 päivitysversiona 10.8.2023.

Lastenreuma

Lastenreuma ei ole yksi yhtenäinen tauti, vaan sen oireet, vaikeus ja ennuste vaihtelevat suuresti eri lasten välillä. Lastenreuman yleisin tautimuoto on harvojen nivelten lastenreuma (oligoartriitti).

Hoidon tavoitteena on tulehduksen rauhoittaminen, normaalin kasvun ja kehityksen turvaaminen sekä pysyvien vaurioiden estäminen. Lapsilla reumaattinen tulehdus saattaa rauhoittua ennen aikuisikää pitkäksi aikaa tai kokonaan. Noin viidesosalle voi kehittyä ensimmäisen parin vuoden aikana oireeton silmän värikalvontulehdus (iriitti). Siksi lapset käyvät alkuun melko tiiviisti silmälääkärin seurannassa.

Lastenreumaa hoidetaan pääosin samoilla lääkkeillä kuin aikuisten reumaa. Pysyvien muutosten estämiseksi reuman tehokas lääkehoito varhaisvaiheessa on tärkeää. Tavallisimmin lääkkeenä käytetään metotreksaattia ja sen rinnalle yhdistetään tarvittaessa muuta reumalääkehoitoa (yhdistelmähoito). Uudet ns. biologiset reumalääkkeet ovat olleet tehokkaita ja niitä käytetään silloin kun muu hoito ei tehoa riittävästi. Osa biologisista lääkkeistä annetaan suonensisäisesti esimerkiksi 4-8 viikon välein ja lapset käyvät päiväsairaalassa säännöllisesti saamassa lääkettä. Reumalääkkeet tehoavat myös iriitin hoitoon.

Systeemilääkehoidon (suun kautta tai suonensisäisesti) lisäksi tulehtuneita niveliä hoidetaan niveliin annettavilla kortisonipistoksilla. Lapsille ne annetaan yleensä leikkaussalissa lyhyttä nukutusta käyttäen. Reuman tukihoitona (aamujäykkyyden helpottaminen, kivunlievitys) käytetään myös tulehduskipulääkkeitä, kylmäpakkauksia ja pienillä lapsilla kylmäkääreitä. Reumalääkitykseen liittyvät turvaverikokeet toteutetaan alkuvaiheessa 2–4 viikon välein ja pitkäaikaislääkityksessä 2–3 kuukauden välein. Lääkeannosten muutokset ja lääkkeenvaihdot aiheuttavat tavallisesti tihentyneitä laboratorioskäyntejä.

Fysioterapian tai toimintaterapian tavoitteena on pyrkiä säilyttämään ja palauttamaan lapsen ikää vastaava omatoimisuus, liikkuminen ja toimintakyky, helpottaa lapsen kipua, ylläpitää ja parantaa liikeratoja ja lihaskuntoa sekä yleiskuntoa sairauden eri vaiheissa.

Nilkkojen virheasentojen estämiseksi lapsi voi käyttää tukevia kenkiä ja tukipohjallisia. Ranteiden virheasentoihin käytetään rannelastoja ja kaularangan tulehdukseen käytetään yksilöllisesti valmistettua tukikaulusta. Reumasairaus ja sen hoito voivat vaikuttaa lapsen ravitsemustilaan ja häiritä lapsen kasvua. Tällöin joudutaan kiinnittämään tavallista enemmän huomiota ravitsemukseen.

Lastenreuman hoito on muuttunut radikaalisti viime vuosikymmeninä. Aiemmin tauti oli vaikeimmissa tapauksissa invalidisoiva, lapset olivat hyvin sairaita ja tulehdus aiheutti pysyviä muutoksia elimistöön. Nykyisen tehokkaan hoidon ansiosta lastenreuma saadaan usein hyvin hallintaan ja rauhoittumaan muutaman kuukauden sisällä diagnoosista, jolloin suuremman hoidollisen rasiituksen vaihe jää lyhyeksi. Pysyvä invaliditeetti on harvinaista. Pyrkimyksenä on, että lapset pystyvät elämään tavallista elämää taudin heitä erityisemmin rajoittamatta.

Ei vammaistukea

Lapsella ei ole oikeutta vammaistukeen, jos

- reuma pysyy lähes oireettomana pelkällä lääkityksellä (tabletti-, injektio tai silmätippolääkitys). Lääkehoidon lisäksi lapsella voi olla laboratorio- ja seurantakäyntejä.
- lapsi ei tarvitse säännöllisiä hoitotoimenpiteitä tai kuntoutusta.

Perustuki

Lapsella on oikeus perustukeen, jos lapsi tarvitsee

- reumasairauden aktiivisuuden (esim. lapella on toistuvia niveltulehduksia) vuoksi lääkehoidon lisäksi säännöllistä kuntoutusta (sisältäen kotiharjoitteet). Lisäksi lapsella voi olla silmän värikalvotulehdus (iriitti), johon hän tarvitsee hoitoa.
- reuman vuoksi ikätasoaan enemmän apua arkipäivän toiminnoissa.

Korotettu tuki

Lapsella on oikeus korotettuun tukeen, jos lääkehoito ei tehoa ja niveltulehdus pitkittyy vaikeuttaen lapsen liikkumista. Tällöin lasta täytyy esimerkiksi kantaa tai hän tarvitsee apuvälineitä liikkumiseen. Lisäksi lapsi tarvitsee säännöllistä kuntoutusta (sisältäen kotiharjoitteet) ja paljon apua päivittäisissä toiminnoissaan.

Ylimmän vammaistuen vaihtoehto lastenreumassa jäi Kelan ohjeiden päivityksessä kokonaan pois jo 26.5.16.

Tämä kuvastaa sitä, että lastenreuman hoitokäytännöt ja reumalääkkeet ovat viime vuosina merkittävästi parantuneet, mutta sitä voidaan pitää myös myöntökriteerien tiukentamisena.

Korotettu alle 16-vuotiaan vammaistuki kustannusten perusteella

Taloudellisena rasituksena voidaan huomioida sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset, ylimääräiset ja jatkuvat kustannukset, jotka on itse maksettava. Kustannuksia voi syntyä esimerkiksi lääkkeitä, erityisruokavaliosta, lääkäri-, laboratorio- ja terapiakäynneistä sekä niihin liittyvistä matkoista. Kertaluonteisia kustannuksia ei hyväksytä.

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus katsotaan kokonaisuutena vaativaksi (tarkoittaa korotettua vammaistukea), jos lapsella on esim. reuman perusteella oikeus perusvammaistukeen ja lisäksi lapsen hoidosta, huolenpidosta tai kuntoutuksesta aiheutuu hyväksyttäviä kustannuksia vähintään korotetun vammaistuen verran kuukautta kohden [Kelan Etuusohjeet: Alle 16-vuotiaan vammaistuki].

Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi tilannetta, jossa vanhemmat maksavat lääkärin suositteleman toimintaterapian itse, kun Kela ei sitä järjestä eikä terveyskeskus myöskään sitä ole pystynyt järjestämään. Erityiskustannuksina voidaan huomioida myös kustannukset sairausvakuutuslain mukaisen korvattavuuden ulkopuolelle kokonaan jäävistä lääkkeistä, jos lääkkeet ovat lääkärin määräämiä ja niiden käyttö kyseisen sairauden hoidossa on Kelan asiantuntijalääkärin arvion mukaan tarpeellista. Hyväksyminen edellyttää myös, että lääkkeiden käyttö on jatkuvaa.

Kelan ohjeistuksen mukaan ylintä vammaistukea ei voida myöntää taloudellisen rasituksen perusteella.

Vammaistuen hakeminen

Alle 16-vuotiaan vammaistukea haetaan Kelasta. Hakulomakkeen ([EV 258](#)) liitteeksi tarvitaan lääkärinlausunto C (käytännössä reumasairauksissa usein B-lausunto). Alle 16-vuotiaan vammaistukea maksetaan seuraavan kuukauden alusta siitä lukien, kun oikeus etuuteen on syntynyt. Alle 16-vuotiaan vammaistukea voi tarvittaessa hakea **takautuvasti kuuden kuukauden ajalta**. Tuki myönnetään joko määrääjäksi tai siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 16 vuotta. Lasten reuman osalta päätökset ovat tavallisesti määräaikaisia.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on verovapaata tuloa, eikä sen saaminen riipu vanhempien tuloista tai varallisuudesta. Sitä voidaan maksaa myös riippumatta siitä, onko lapsi päivä- tai kotihoidossa tai koulussa.

Jatkohakemus ja tarkistushakemus

Huom: Kela nykyään enää lähetä ilmoitusta määräaikaisen vammaistuen päättymisestä. Tämän vuoksi vammaistukipäätös kannattaa panna talteen ja muistaa ajoissa (n. 2 kk) ennen päätöksen umpeutumista varata lapselle lääkäriaika tai tilata uusi lääkärinlausunto jatkohakemusta varten. Määrääjäksi myönnettyyn alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan jatkoa täyttämällä uudelleen hakemuslomake EV 258. Jatkohakemuksessa selvitetään erityisesti edellisen päätöksen jälkeen tapahtuneet muutokset lapsen terveydentilassa, hoitosuunnitelmassa ja muissa olosuhteissa. Hakemukseen on liitettävä lääkärinlausunto tai muu riittävä selvitys lapsen nykyisestä terveydentilasta. Kela ei myöskään korvaa jatkohakemukseen tarvittavaa lääkärinlausuntoa.

Kun alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan päätöksen voimassaoloaikana korotusta, on tarkistushakemukseen yleensä liitettävä uusi lääkärinlausunto.

Muutoksenhaku

Alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevasta päätöksestä voi valittaa **sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle**. Ohjeet tästä (valitusosoitus) on aina liitetty Kelan päätökseen. Mikäli asiakas on tyytymätön Kelan antamaan päätökseen ja valittaa siitä, tutkii Kela ensin annetun päätöksen itseoikaisumahdollisuuden. Jos itseoikaisulle ei Kelan käsityksen mukaan ole mahdollisuutta (tai se on osittainen eli ei voida vastata myönteisesti kaikkiin asiakkaan valituksessa esittämiin vaatimuksiin), lähtee muutoksenhaku eteenpäin sosiaaliturva-asioiden

muutoksenhakulautakuntaan. Asiakas saa tästä kirjeitse tiedon. Valituksen käsittelyaika SAMU:ssa saattaa olla hyvin pitkä.

Usein kielteisissä päätöksissä uusi hakemus on hyödyllisempi vaihtoehto. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen voi edelleen hakea muutosta **vakuutusoikeudelta**, joka on ylin oikeusaste sosiaalivakuutusasioissa. Asian käsittely muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusoikeudessa on asiakkaalle maksutonta.

Erityishoitoraha

Erityishoitorahaa maksetaan alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmalle ansionmenetyksen korvauksena silloin, kun hän osallistuu lääkärin määräämänä lapsensa hoitoon arkipäivänä vähintään 6 tunnin ajan (matka-ajat mukaan lukien) ja on estynyt tekemästä omaa työtään eikä saa lapsen hoidon ajalta palkkaa. Hoitoon osallistuminen voi tapahtua:

- sairaalan poliklinikalla tai vuodeosastolla
- poliklinikka- tai osastohoitoon välittömästi liittyvässä kotihoidossa.

Kotiäidit ja -isät, päätoimiset opiskelijat sekä yrittäjät ovat myös oikeutettuja erityishoitorahaan. Kelan maksama lasten kotihoidontuki tai hyvinvointialueen maksama omaishoidon tuki eivät ole este erityishoitorahan saamiselle. Yrittäjälle pitää lapsen hoitoon osallistumisesta aiheutua ansionmenetystä ja sen näyttäminen käy toteen esim. siten, että hän on palkannut jonkun toisen tilalleen tai hän voi osoittaa, että jokin tulo jäi saamatta. Erityishoitoraha on sairausvakuutuksen päivärahan suuruinen ja verollinen. Erityishoitorahan määrä riippuu hakijan työtuloista tai yrittäjän eläkevakuutuksen vuosityötulosta. Jos hakijalla ei ole riittävästi työtuloja päivärahan laskemisen perusteeksi, maksetaan erityishoitoraha minimissä 31,99 € /arkipäivältä. Erityishoitoraha on verollinen. Karensia ei ole: lyhin aika, jolta erityishoitoraha maksetaan, on 1 vrk. Vuodeosasto- tai poliklinikkahoidossa olevien alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmilla on oikeus saada erityishoitorahaa kaikissa sairaustapauksissa, kun lääkäri pitää vanhemman osallistumista hoitoon ja kuntoutukseen tarpeellisena. Yli 7-vuotiailla ja aina kotihoidotapauksissa sairauden täytyy olla vaikea. Vaikeina sairauksina mainitaan valtioneuvoston asetuksessa (1335/2004) mm. vaikea nivelreuma. Vaikeusasteen arvioi hoitava lääkäri ja ratkaisu erityishoitorahasta tehdään Kelassa.

Lastenreuman hoidossa **paikallishoitopäivän ja sen jälkeisen kotihoitopäivän katsotaan täyttävän ”vaikean sairauden” kriteerin**. Ylensä erityishoitoraha maksetaan vain toiselle vanhemmalle. Molemmille vanhemmille etuutta voidaan maksaa, jos hoitava lääkäri katsoo näiden molempien hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi sairaala- tai sairaalan poliklinikkahoidossa. Kotihoidossa erityishoitorahaa ei makseta samalta ajalta molemmille vanhemmille samasta lapsesta missään tilanteessa.

Erityishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasapainon saavuttamiseksi lasta kohden **saman sairauden perusteella**:

- erikoissairaanhoidon osastohoitoon tai poliklinikkahoitoon osallistumisesta enintään 60 arkipäivältä;
- kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erityishoitorahaa maksetaan edellä mainittua pidemmältä ajalta vain määritellyissä poikkeustapauksissa painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaoton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa. Erityishoitorahaa voidaan nykyisin hakea verkossa, ohjeet Kelan löytyvät nettisivuilta. Vaihtoehtoisesti erityishoitorahaa haetaan Kelan paikallistoimistosta (lomake [SV 89](#)). Liitteeksi tarvitaan D-todistus. Todistus on yleensä maksuton. **Takautuva hakuaika on 4 kuukautta.**

Myös erityishoitorahaa koskevasta Kelan päätöksestä voi valittaa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusosoitus on aina liitetty päätökseen. SAMU:n päätökseen voi edelleen hakea muutosta vakuutusosikeudelta.

Matkakustannukset

Sairausvakuutuksen perusteella korvataan matkakustannukset tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen omavastuun 25 € ylittävältä osalta yhteen suuntaan. Tarvittaessa korvataan myös saattajan matkat. Jos itse maksettavaksi jääneet matkakustannukset ylittävät kalenterivuoden aikana 300 € (ns. vuosikatto), ylittävä osa korvataan kokonaan. Omavastuuosuuden täyttymistä on potilaan itsensä seurattava, varsinkin alle omavastuun jäävien omalla autolla tai julkisella kulkuneuvolla tehtyjen matkojen osalta. Matkakustannusten vuosikatto on potilaskohtainen ja siihen huomioidaan kaikki sairaanhoidon ja kuntoutuksen vuoksi tarvittavat matkat esim. sairaalaan, terveyskeskukseen, apuvälinesovitukseen tai kuntoutuspaikkaan. Huomioon otetaan myös muut kuin reumasairauden hoitoon liittyvät terveydenhuollon matkat. Alle omavastuun jäävien matkakustannusten vuotuisen seurantaan on Kelassa lomake [SV 4](#). Sen käyttöä suositellaan: jos matkakustannuskatto on joka tapauksessa täyttymässä, lyhyetkin terveydenhuollon matkat kannattaa kirjata lomakkeelle.

Kela korvaa matkakustannukset halvimman kulkuneuvon, yleensä julkisten liikennevälineiden taksan mukaisesti ja yleensä lähimpään hoitopaikkaan, paitsi kun erityiskulkuneuvon käyttö on perusteltua:

- 1) terveydellisistä syistä (lääkärin arvio)
- 2) liikenneolosuhteiden vuoksi (asiakas selvittelee asian Kelan kanssa).

Kelan ohjeiden mukaan omaa autoa pidetään kuitenkin halvimpana kulkuneuvona alle 200 km yhdensuuntaisella matkalla, jolloin myös riittää hakijan oma ilmoitus. Kela ei näissä tapauksissa siis vaadi terveydenhuollon todistusta. Kelan maksama korvaus oman auton käytöstä on 0,33 euroa/km.

Potilaalla on mahdollisuus saada terveydentilansa tai sairautensa vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus (SV 67) esim. taksimatkaa varten. Todistus voidaan kirjoittaa kertamatkalle, määräajalle (esim. jotain suunniteltua hoitajaksoa varten) tai toistaiseksi. Pitemmän aikaa voimassa oleva SV 67 todistus kannattaa pyytää vaikeaa lastenreumaa sairastavalle tai monivammaiselle lapselle, jolla on paljon hoito-, tutkimus- ja kuntoutuskäyntejä.

Kelan korvaamien taksimatkojen tilausjärjestelmä muuttui 1.1.2022. Jos potilaalla on oikeus Kelan korvaamaan taksimatkaan (terveydentila tai puutteelliset liikenneolosuhteet), taksi pitää tilata [maakunnallisesta tilausnumerosta](#) joita Kelan suorittaman kilpailutuksen jälkeen on kaikilla alueilla kaksi. Tällöin potilas saa matkakorvauksen heti taksissa ja maksaa matkastaan enintään 25 euron omavastuun. Jos taksi tilataan muulla tavoin, ei Kela korvaa matkaa.

Keski-Suomen maakunnan alueella Kela taksi tilataan numerosta 0800 414 608 (Taksi Helsinki Oy) tai 0800 021 83 (Menevä Oy). **Pohjois-Savon maakunnan alueella** vastaavat numerot ovat 0800 414 614 Taksi Helsinki Oy ja 0800 102 000 (Joensuun Taksi Oy - Taksi Itä-Suomi). Jos on epäselvää,

mihin alueeseen kotikunta kuuluu, oikean tilausnumeron voi tarkistaa Kelan sivuilla olevasta [kuntalistasta](#) (pdf).

Matkakustannusten takautuva haku-aika on 6 kuukautta. Suurten matkakustannusten vuosiseurannassa on korvauksia haettava alkuvuoden matkoista 6 kuukauden kuluessa matkan tekemisestä, vaikka asiakas ei saisikaan suoraan korvattavana vielä lainkaan korvausta!

Yöpymisraha

Kela voi maksaa yöpymisrahaa enintään 20,18 €/vrk vanhemmalle, joka joutuu yöpymään potilashotellissa, hotellissa tai muussa maksullisessa majoituksessa lapsen sairaalassaolon vuoksi. Yöpymisrahassa ei ole omavastuusuutta. Yöpymisrahaa voidaan hakea samassa yhteydessä kuin matkakustannuksia esim. lomakkeella SV 4. Majoitusliikkeen kuitti on liitettävä hakemukseen.

Lääkekorvaukset

Lasten osalta lääkekorvauksiin ei tullut oleellisia muutoksia 2024. Lääkekorvauksien potilaskohtainen vuosiomavastuu eli niin sanottu lääkekatto kuitenkin suureni 2024.

Vuoden 2018 alusta alkaen erityisen kallista lääkettä on voinut ostaa kerralla määrän, jolla lääkekustannusten vuosiomavastuu ylittyy. Tämän jälkeen lääkettä toimitetaan edelleen kuukauden tarvetta vastaava määrä kerrallaan. Erityisen kalliiksi luokitellaan lääkkeet, joissa yksittäinen lääkepakkaus maksaa ennen Kela-korvausta yli 1 000 €.

Yli 18-vuotiaille potilaille 1.1.2016 käyttöön otettu vuosittainen 50 euron ns. alkuomavastuu on edelleen käytössä. Alkuomavastuuta sovelletaan vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta.

Vuoden 2016 alusta lähtien Kela voi maksaa erityiskorvausta tietyin edellytyksin takautuvasti jo lääkärinlausunnon allekirjoituspäivämäärän jälkeen tehdyistä ostoista.

Takautuvaa erityiskorvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään 3 kuukauden hoitoaikaan vastaavasta valmistemäärästä. Korvausta on haettava 6 kuukauden kuluessa lääkkeen ostopäivästä.

Täysi-ikäiset potilaat maksavat reseptilääkkeet kokonaan itse alkuomavastuun täyttymiseen asti. Lääkkeistä saa korvausta Kelasta vasta tämän jälkeen. Alkuomavastuuta kerryttää asiakkaan maksama valmisteen hinta. Mahdollinen viitehinnan ylittävä osuus ei kuitenkaan kerrytä alkuomavastuuta. Alkuomavastuu kerryttää lääketojen vuosiomavastuuta eli lääkekattoa. Aptekeissa ja Kelassa on ajantasainen tieto potilaan alkuomavastuun määrästä.

Peruskorvattavista lääkkeistä (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet) korvataan 40 % lääkkeen tai valmisteen viitehinnasta tai hinnasta.

Sairasvakuutuslain (1224/2004) mukaan korvataan vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä säädetään. Alempi erityiskorvaus on 65 % lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta. Ylempi erityiskorvaus on 100 % 4,50 euron omavastuun ylittävistä lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta.

Erityiskorvauksen saamiseksi hoidosta vastaavan yksikön lääkäri kirjoittaa potilaalle lääkärintodistuksen B, jonka potilas/vanhemmat toimittavat Kelalle. Muuta hakulomaketta ei tarvita. Saatuaan Kelasta erityiskorvauspäätöksen potilas saa jonkin ajan kuluttua uuden sairausvakuutuskortin, jolla korvaus myönnetään suoraan apteekista lääkkeitä ostettaessa.

Kela voi nykyisin maksaa erityiskorvausta tietyin edellytyksin takautuvasti jo lääkärinlausunnon allekirjoituspäivämäärän jälkeen tehdyistä lääkeostoista. Takautuvaa erityiskorvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään 3 kuukauden hoitoaikaa vastaavasta valmistemäärästä. Korvausta on haettava 6 kuukauden kuluessa lääkkeen ostopäivästä. Edellä kerrottu koskee myös kliinisten ravintovalmisteiden korvaamista. Ennen korvauspäätöksen saamista tehdyistä lääkeostoista (kun B-lausunto on Kelassa käsittelyssä) kannattaa säilyttää apteekin kassakuitit ja kliinisistä ravintovalmisteista myös ns. laskelma Kelaa varten.

Asiakas voi hakea kokonaan maksamistaan ostoista korvausta Kelasta korvaushakemuslomakkeella SV 178. Korvausta on haettava kuuden kuukauden kuluessa valmisteiden ostamisesta.

Valmisteet, joista asiakas voi saada korvauksen jälkikäteen Kelasta voivat olla esimerkiksi:

1. Lääkemääräyksellä asiakkaan sairauden hoitoon toimitetut apteekin valmistamat vitamiini- ja hivenainevalmisteet, esim. **foolihappo**.
2. Rajoitetusti peruskorvattavat lääkevalmisteet, jotka asiakas on ostanut ennen korvausoikeuden myöntämistä.
3. Erityiskorvattavat lääkevalmisteet sekä kliiniset ravintovalmisteet, jotka asiakas on ostanut ennen korvausoikeuden myöntämistä.
4. Erityislupavalmisteet, joiden korvattavuus on vahvistettu takautuvasti.

Korvauksen hakemista varten on apteekista pyydettävä korvausjärjestelmän piiriin kuuluvista valmisteista aina apteekin tulostama ”Kelan hyväksymä **laskelma lääkeostoista**”, johon liitetään kassakuitti. Atk-laskelmaan leimataan lääkkeen toimituspäivä.

Lääkekustannuksissa (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet), jotka asiakas itse joutuu maksamaan, on kalenterivuodessa potilaskohtainen yläraja, **vuosiomavastuu** (ns. lääkekatto), joka on **626,94 €** vuonna 2024. Lääkekaton ylittymisen jälkeen maksettava lisäkorvaus on 100 % 2,50 € lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta. Lääkekaton ulkopuolelle jäävät sellaiset lääkkeet, joille ei ole vahvistettu hintaa, samoin ilman lääkärin määräystä ostetut lääkkeet.

Kela pystyy seuraamaan apteekista sairausvakuutuskortin kanssa ostettujen lääkkeiden kustannuksia. Vuotuisen omavastuuosuuden ylittyessä Kela lähettää asiakkaalle kirjeen, jossa on mukana erillinen lomake apteekkiä varten. Suurista lääkekustannuksista maksettavan lisäkorvauksen voi saada suoraan apteekista. Kun vuotuinen omavastuu on täyttynyt, asiakas saa lisäkorvauksen apteekissa esittämällä jokaisen reseptilääkeoston yhteydessä Kela-kortin ja Kelan lähettämän ilmoituksen.

Jos lisäkorvausta ei ole saatu suorakorvauksena apteekin kautta, lisäkorvausta on haettava Kelasta 6 kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus lisäkorvaukseen on syntynyt. Suositamme edelleen varmuuden vuoksi säilyttämään kaikki lääkekuitit.

Lasten reuman lääkekorvaukset

Lastenreumassa (ja reumasairauksissa yleensä) alemman erityiskorvausryhmän sairausnumero on **AE 202**.

Reuman hoidon tietyt merkittävät ja kalliit lääkkeet (esim. kauppamerkit Enbrel®, Humira®, Hulio®, Amgevita®, RoActemra® ja Simponi®) on hyväksytty rajoitetusti erityiskorvattavaksi (65 %) sairausnumerolla **281**. Käytännössä Kela myöntää näihin lääkkeisiin samalla myös peruskorvausoikeuden numerolla **313**. Tofasitinibi-valmiste Xeljanz® on rajoitetusti alemman erityiskorvauksen piirissä numerolla **291** ja on rajoitetusti peruskorvattava numerolla **3005**.

Korvausoikeuden saamiseksi tarvitaan erillisselvitys (lääkärintlausunto B) reumasairauksien hoitoon perehtyneestä alan erikoisyksiköstä tai näiden sairauksien hoitoon perehtyneeltä alan erikoislääkäriltä.

Jotkut biologiset lääkevalmisteet (esim. Remicade®) annetaan edelleen infuusiona sairaalassa.

Korvauspäätösten voimassaoloaika kannattaa tarkistaa Kela-kortin takapuolelta: esim. merkintä AE 202 11/24 tarkoittaa, että reumasairauksien hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden alempi erityiskorvausoikeus päättyy marraskuun 2024 lopussa.

Yksityislääkärin palkkiot sekä yksityislääkärin määräämä tutkimus ja hoito

1.1.2023 alkaen valtaosa yksityislääkärin määräämien tutkimusten ja hoidon kustannuksien korvauksista on poistunut. Korvaus säilyy niissä yksityisen sairaanhoidon tutkimus- ja hoitotoimenpiteissä, jotka koskevat mielenterveyden tai suun hoitoa ja jotka on määrännyt psykiatrian erikoislääkäri, suu- ja leukakirurgian erikoislääkäri tai hammaslääkäri. Korvauksen saa myös psykologin tekemistä tutkimuksista.

Myös yksityislääkärin vastaanottokäynneistä voi edelleen saada Kela-korvausta. Vuonna 2024 Kela korvaa asiakkaalle yksityisen yleis- ja erikoislääkärin vastaanottokäynnistä 30 euroa ja etävastaanotosta 25 €. Hammaslääkärin tekemän suun perustutkimuksen korvaus on 30 €. Korvaus psykiatrin vastaanotosta on 30–40 € vastaanoton kestosta riippuen. Sairaanhoitokorvausten määrät on julkaistu taksaluettelossa.

Korvauksien poistuminen vaikuttaa myös asiakkaan oikeuteen saada korvausta matkasta, jonka hän tekee yksityiseen sairaanhoitoon. Kela korvaa asiakkaan matkoja yksityiseen sairaanhoitoon vain, jos siellä annettu hoito on Kela-korvattavaa.

Kuntoutus

Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämistä säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §:n 1 momentissa. Lain mukaan julkisen terveydenhuollon on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinnällinen kuntoutus, ellei järjestäminen ole Kansaneläkelaitoksen tehtävänä ns. vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena. Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskeva

lainsäädäntö muuttui 1.1.2016, jolloin tuli voimaan Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (145/2015). Epäselvissä tapauksissa lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on terveydenhuollolla. Kela voi vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi järjestää nuorten ammatillista kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta.

Lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvasta apuvälinehuollosta vastaa pääsääntöisesti terveydenhuolto. Apuvälineen hankkimisen tai sovittamisen vuoksi tehdyt matkat ovat sairaskorvauslain mukaan korvattavia.

Kelan järjestämä kuntoutus voidaan toteuttaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain uusitun (145/2015) 9 §:n mukaisesti vaativana lääkinnällinen kuntoutuksena tai 12 §:n harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Kela voi järjestää vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta lapselle, jolla on sairauten tai vammaan liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, joka aiheuttaa lapselle huomattavia vaikeuksia osallistumisessa ja suoriutumisessa kotona, päiväkodissa tai koulussa. Kuntoutussuunnitelma laaditaan aina julkisessa terveydenhuollossa yhdessä lapsen ja tämän vanhempien kanssa.

Kelan järjestämää vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta ja kuntoutuskursseja haetaan toimittamalla julkisessa terveydenhuollossa laadittu kuntoutussuunnitelma (yleensä B-lausunto) ja kuntoutushakemus (Kelan lomake [KU 104](#)) Kelaan. Harkinnanvaraista kuntoutusta haetaan lomakkeella [KU 132](#).

Luettelo Kelan sopeutumisvalmennuskursseista 2024 on [liitteessä 2](#).

Kurssit ovat perheille maksuttomia ja osallistumisesta voidaan maksaa vanhemmille sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus ja ansionmenetykskorvaus. Sopeutumisvalmennuskursseille tehdyt matkat korvataan Kelan ohjeen mukaan vain silloin, kun sopeutumisvalmennuskurssille on hakeuduttu lääkärin suosituksen perusteella. Kurssille hakemista suunnittelevan perheen pitää siis muistaa mainita mahdollisista kurssisuunnitelmista hoitavalle lääkärille ja pyytää tältä kirjallinen suositus kurssille.

Kelan järjestämiä sopeutumisvalmennuskursseja voi etsiä Kelan nettisivuilta kuntoutuksen pääsivulta löytyvällä [kuntoutuskurssi ”hakukoneella”](#).

Yliopisto- ja keskussairaaloissa toimii pitkäaikaisesti sairaiden **lasten kuntoutusohjaajia**. Kuntoutusohjaajien palvelut ovat perheelle maksuttomia ja ovat myös reumatauteja sairastavien lasten ja heidän perheidensä käytettävissä.

Terveydenhuollon maksut ja maksukatto

Julkisen terveydenhuollon maksuja ei korvata Kelasta. Maksukattoasiat ym. selvitetään yleensä siinä terveydenhuollon yksikössä, jossa potilas on hoidossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja korotettiin 1.1.2024 alkaen. Lapsilta ei ole enää 1.7.2021 jälkeen peritty poliklinikkakäyntimaksua eikä päiväkirurgian maksua, eli käytännössä ainoa lapsilta perittävä maksu on laitoshoidon hoitopäivämaksu eli maksu vuodeosastohoidosta. (ks. liite 1).

Terveydenhuollon palveluista perittäville maksuille on säädetty maksukatto, joka on 762 € kalenterivuodessa vuonna 2024. Terveydenhuollon maksukattoon voidaan laskea mukaan toisen vanhemman ja perheen kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten julkisen terveydenhuollon asiakasmaksut. Maksettuaan 762 € asiakas saa terveydenhuollon yksiköstä vapaakortin, jonka esittämällä julkisen terveydenhuollon palvelut (ja myös lyhytaikainen sosiaalihuollon laitoshoido) ovat tietyin rajoituksin maksuttomia kuluvan kalenterivuoden loppuun. Maksukattojärjestelmässä voidaan ottaa huomioon kaikissa Suomen julkisen terveydenhuollon yksiköissä annetusta hoidosta perityt maksut, ei kuitenkaan kotisairaanhoidon maksuja eikä julkisen hammashoidon maksuja terveyskeskuksessa. Vapaakortit perheelle myöntää se terveydenhuollon yksikkö, jossa potilas oli hoidossa katon täytyessä.

Alle 18-vuotiailla potilailla on lisäksi tavallaan ”osavuositakko”, koska heiltä peritään vuodeosastohoidossa hoitopäivämaksua vain seitsemältä hoitopäivältä kalenterivuodessa. Lisäksi ns. sarjahoito poliklinikoilla on alle 18-vuotiaille maksutonta.

Tietosuoja- ym. syistä terveydenhuolto ei pysty seuraamaan potilaan ja tämän perheen maksujen karttumista, vaan maksukaton valvonta on potilaan (ja lasten kyseessä ollen heidän huoltajiensa) vastuulla. Potilaalla on oikeus saada liikaa suoritettuja maksut takaisin. Vaatimus liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta on tehtävä seuraavan kalenterivuoden aikana.

Potilasasiain terveydenhuollossa

Kaikissa julkisissa ja yksityisissä terveyden huollon yksiköissä on potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista annetun lain (739/2023) mukaan oltava potilasasiavastaava, jonka tehtävänä muun muassa on:

- neuvoa potilasta (perhettä) potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa;
- neuvoa ja tarvittaessa avustaa potilasta muistutuksen tai kantelun tekemisessä, jos potilas on tyytymätön terveydenhuollossa saamaansa hoitoon tai kohteluun;
- neuvoa, miten kantelu, oikaisuvaatimus, valitus, vahingonkorvausvaatimus, potilas- tai lääkevahinkoa koskeva korvausvaatimus tai muu potilaan terveydenhuollon oikeusturvaan liittyvä asia voidaan panna vireille toimivaltaisessa viranomaisessa;
- tiedottaa potilaan oikeuksista ja
- toimia muutenkin potilaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Potilasasiavastaavan yhteystiedot ovat saatavissa oman hyvinvointialueen internetsivuilta. Hyvinvointialue vastaa myös alueen yksityisen terveydenhuollon potilasasiavastaavapalveluista. Potilasasiavastaavan palvelut ovat maksuttomia ja luottamuksellisia.

Sosiaalitoimen palvelut

Palvelusuunnitelma

Hyvinvointialueen sosiaalitoimen tulee laatia yhteistyössä kunnan varhaiskasvatuksen kanssa pitkäaikaisesti tai vaikeasti sairaalle lapselle palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava asiakassuunnitelma, jonka tarkoituksena on sovittaa erilaiset tukitoimet yhteen sekä ehkäistä päällekkäisyydet ja väliinputoamiset. Tästä on määräys mm. sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevassa laissa (812/2000).

Sosiaaliasiavastaava

Uudessa potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista annetussa laissa säädetään sosiaaliasiavastaavasta, jonka puoleen asiakas tai perhe voi kääntyä, jos on tyytymätön saamaansa palvelun tai kohteluun sosiaalihuollon yksiköissä tai varhaiskasvatuksessa. Sosiaaliasiavastaavan tehtävänä on myös mm. tiedottaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista. Sosiaaliasiavastaavan yhteystiedot ovat saatavissa oman hyvinvointialueen internetsivuilta.

Vammaispalvelulaki

Vammaispalvelulaki on muuttumassa ja uusi laki on jo annettu, mutta eduskunta jatkoi hallituksen esityksestä nykyisen vammaispalvelulain voimassaoloaikaa 1.1.2025 saakka.

Vammaispalveluissa ei ole varallisuusharkintaa.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

Vammaispalvelulain mukaiset kuljetusmaksut

Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien myöntämisessä edellytetään, että vammasta tai sairaudesta aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Monilla hyvinvointialueilla perinteinen sovellusohje on, että haitan tai rajoitusten tulee kestää vähintään yhden vuoden ajan. Edellytykset myöntämiselle pitäisi kuitenkin arvioida yksilöllisesti, koska ”pitkäaikaisuuden” ehdottomia aikarajoja on vaikea asettaa. Jotkut vaikeat sairaudet tai tilat voivat kehittyä niin nopeasti, että tarvetta palveluihin tai tukitoimiin ei lyhyen ajanjakson jälkeen enää ole. Kuljetuspalvelua voivat saada vaikeavammaiset henkilöt, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja jotka eivät vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalvelujen tarve voi olla myös määräaikainen.

Kuljetuspalvelua tarvitsevalle on turvattava vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asuinkunnan tai lähikuntien alueella. Matkat asianomainen voi käyttää oman harkinnan mukaan asiointi- ja virkistysmatkoihin, ei kuitenkaan terveydenhuollon matkoihin.

Ostavastuuna peritään yleensä julkisen liikenteen taksan suuruinen maksu. Kuljetuspalvelun vireille saattamiseksi tarvitaan hakemus ja lääkärinlausunto. Hakemus toimitetaan oman hyvinvointialueen sosiaalitoimistoon.

Saattajapalvelua voivat saada vaikeavammaiset henkilöt, jotka tarvitsevat apua liikkumisessa. Saattajapalvelua hoidetaan osana alueellista kotipalvelua.

Vammaispalvelulain mukaiset asunnonmuutostyöt

Vammaispalvelulain mukaan hyvinvointialueen on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta näitä välttämättä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista toiminnoista.

Korvattavia muutostöitä ovat esim.

- ovien leventäminen
- luiskien rakentaminen
- kylpyhuoneen ja WC:n muutostyöt.

Muutostöiden tarvetta selvitetään yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen henkilökunnan kanssa. Muutostöiden kustannuksia anotaan ennakkoon oman hyvinvointialueen sosiaalitoimistosta.

Vaikeavammaisena pidetään näiden tukitoimien osalta henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai pitkäaikais sairauden vuoksi pitempiaikaisesti (yli vuoden ajan) erityisiä vaikeuksia.

Vammaispalvelulaki ja auto

Vammaispalvelulain mukaisesti voidaan myöntää 1) avustus auton hankintaan, 2) vamman vaatimat auton välttämättömät muutostyöt ja 3) tukea auton käyttöä helpottavien laitteiden hankintaan. Näitä haetaan oman hyvinvointialueen sosiaalitoimistosta, kuten muitakin vammaispalveluetuuksia.

Muuten autoasioissa katso kohta "Verotus".

Henkilökohtainen apu

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettuun lakia (380/1987) muutettiin 1.9.2009 alkaen. Muutoksen keskeisin osa koskee vaikeavammaisille henkilöille järjestettävää henkilökohtaista apua. Lain 8 §:ään on lisätty säännökset vaikeavammaisille henkilöille järjestettävästä henkilökohtaisesta avusta tarkemmin määritellyissä pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden tilanteissa. Lakimuutoksen myötä vaikeavammaisille henkilöille on tullut ns. subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen apuun, ts. hyvinvointialue ei voi evätä palvelua määrärahan puutteen vuoksi, jos laissa mainitut edellytykset sen saamiselle täyttyvät. Tarkemmin

on säädetty myös palvelutarpeen selvittämisestä, palvelusuunnitelman laatimisesta ja hakemusten viivytyksettömästä käsittelystä.

Henkilökohtaiseen apuun kuuluu vaikeavammaisen henkilön välttämätön avustaminen päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Sosiaalihuoltolain uudistuksessa 1.4.2015 vahvistettiin lapsiperheiden oikeus kotipalveluun. Palvelua voivat saada perheet, joilla on tarvetta tilapäiseen lastenhoitoapuun ja/tai välttämättömään kodinhoitoapuun. Avuntarpeen syynä voi olla esim. aikuisen tai lapsen sairastuminen tai vammautuminen, väsymys tai uupumus perheessä tai muu perheen erityistilanne. Apua annetaan normaalina sosiaalihuollon palveluna ilman että edellytetään lastensuojelun asiakkuutta.

Hyvinvointialue voi järjestää kotipalvelua omien kodinhoitajiensa kautta tai vaihtoehtoisesti myöntämällä perheelle palvelusetelitä, joilla perhe voi ostaa kotipalvelua yksityisiltä yrityksiltä. Palvelusetelillä maksettu palvelu ei oikeuta kotitalousvähennykseen. Kotipalvelua voi kysyä oman hyvinvointialueen kotipalveluohjaajilta. Palvelun myöntäminen edellyttää palvelutarpeen arvioimista ja palvelusuunnitelman tekemistä.

Omaishoidon tuki

Hyvinvointialue voi maksaa vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen hoitajalle omaishoidon tukea. Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen tulee huolehtia määrärahojensa puitteissa. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka sisältää hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle annettavan hoitopalkkion, vapaan ja omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tuen saaminen edellyttää, että hyvinvointialue ja hoitaja tekevät hoidosta sopimuksen, johon liittyy hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitajana voi toimia muukin hoidettavalle läheinen henkilö kuin hoidettavan omainen. Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion vähimmäismäärä on 461,99 € kuukaudessa vuonna 2024. Jos hoitaja on estynyt tekemästä ansiotyötä hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, hoitopalkkio on vähintään 923,99 € kuukaudessa. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, ettei hoitajalla ole vastaavalta ajalta oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa. Hyvinvointialue voi harkintansa mukaan maksaa myös laissa mainittuja minimejä suurempiakin hoitopalkkioita.

Hyvinvointialueen kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle kertyy työstään työeläketurvaa. Hyvinvointialue huolehtii omaishoitajan tapaturmavakuutuksesta. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään hoidettavalle annettavien palvelujen lisäksi myös hoitajalle suunnatut omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoitajalla on lain mukaan oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta kotinsa ulkopuolella käyttäen sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Hyvinvointialue huolehtii hoidon järjestämisestä lakisääteisen vapaan ajaksi. Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito on voitu 1.8.2011 alkaen järjestää omaishoidon tuesta annetun lain 4 a §:n perusteella toimeksiantosopimuksella, jonka hyvinvointialue tekee sijaishoitajan kanssa. Hyvinvointialue päättää sijaishoidon hoitopalkkioiden suuruuden.

Omaishoidon tuki ei ole tulosidonnainen: perheen varallisuudella ei saa olla vaikutusta myöntöpäätökseen, vaan ratkaisu perustuu asiakkaan hoidon tarpeeseen. Omaishoidon tuki ei lähtökohtaisesti ole luonteeltaan sosiaaliavustus vaan hoitomuoto. Sosiaalipalveluna omaishoidon tuki on osa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta. Sosiaalipalveluluonteensa vuoksi omaishoidon tuki ei ole este Kelan maksaman alle 16-vuotiaan vammaistuen saamiselle eikä myöskään vammaistuen saaminen saa olla este omaishoidon tuelle.

Omaishoidon tukea haetaan yleensä hyvinvointialueen kotipalvelusta. Hyvinvointialueilla on käytössä tähän omia hakulomakkeita. Yleensä hyvinvointialueen kotipalvelun työntekijät tekevät kotikäynnin, kun asiakkaan oikeutta omaishoidon tukeen selvitetään. Erillistä lääkärinlausuntoa, esim. B tai C, omaishoidon tuen hakemiseen ei tarvita – aiemmasta esim. Kelan etuuksia varten laaditusta lausunnosta voi liittää kopion hakemukseen.

Toimeentulotuki

Perustoimentulotuki haetaan Kelasta

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen taloudellinen tuki, joka kattaa elämän perusmenot.

Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi etuudeksi, ja sen tarkoitus on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä sellaisten syntymistä ja edistää itsenäistä selviytymistä.

Toimeentulotuki muodostuu kolmesta osasta:

1. perustoimeentulotuesta (haetaan Kelasta),
2. täydentävästä toimeentulotuesta (haetaan hyvinvointialueen sosiaalitoimesta) ja
3. ehkäisevästä toimeentulotuesta (haetaan hyvinvointialueen sosiaalitoimesta).

Perustoimeentulotukea voi saada henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Tammikuun alusta 2017 toimeentulotukea on haettu Kelasta verkossa osoitteessa www.kela.fi/asiointi. Myös liitteet voi toimittaa Kelaan verkossa. Liitteeksi riittää esim. selkeä kännykällä otettu kuva. Vaihtoehtoisesti tukea voi hakea paperilomakkeella. Lomakkeita saa Kelan toimistoista ja niitä voi tulostaa myös sivulta www.kela.fi/lomakkeet.

Kelan palvelunumerossa 020692207 vastataan toimeentulotukeen liittyviin kysymyksiin.

Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki haetaan kotikunnasta

Jos asiakkaalla tai perheellä on erityisiä menoja, joita perustoimeentulotuki ei kata, oman hyvinvointialueen sosiaalitoimisto voi harkintansa mukaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Verotus

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen voi saada, jos verovelvollisen maksukyky on hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioiden alentunut jonkin poikkeuksellisen tapahtuman vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus.

Jos veronmaksukyvyyn alentumisvähennystä vaaditaan pelkästään sairauskulujen perusteella, omien ja perheenjäsenten yhteenlaskettujen sairauskulujen on oltava vähintään 700 euroa, ja niiden on oltava samalla vähintään 10 % verovelvollisen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä. Vähennys on harkinnanvarainen, vaikka nämä edellytykset täyttyisivätkin. Harkintaan vaikuttavat omat sekä puolison tulot ja varat. Vähennys on enintään 1 400 euroa. Vähennysvaatimus on perusteltava, mutta mahdolliset menotositteet tulee nykyisin säilyttää itse. Lisätietoja verottajalta osoitteesta vero.fi ja Veronmaksajain keskusliitosta osoitteesta veronmaksajat.fi.

Autoveron palautus

[Autoverolaki](#) (777/2020) muuttui 1.1.2021 alkaen seuraavasti: aikaisempi autoveron palautus (51 §) muuttui vamman perusteella tehtäväksi palautukseksi ja autoveron huojennus (50 §) muuttui erityisestä syystä myönnettäväksi palautukseksi. Nämä molemmat autoveroa koskevat perusteet on sisälletty autoverolain 26 §:ään.

Autoverolain 26 §:n mukaan vammaiselle henkilölle voidaan vamman perusteella myöntää palautusta ensimmäistä kertaa rekisteröitävän auton hintaan sisältyvästä autoverosta seuraavin edellytyksin:

1. Henkilön liikunta- tai näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 80 % ja auto tulee henkilökohtaiseen käyttöön.

2. Henkilön invaliditeetista aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 60 %, ja ajoneuvon hankinta on olennaisen tarpeellinen työn tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun vuoksi.

Palautettavan veron määrä on näissä tapauksissa enintään 3 770 euroa. Mikäli henkilö tarvitsee automaattivaihteisen auton 4 980 euroa.

3. Henkilön liikuntakyky alaraajojen puuttumisen tai toiminnan vajavuuden vuoksi on siten alentunut, että pysyvä haitta-aste on vähintään 40 % ja auto on olennaisen tarpeellinen työn tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun vuoksi. Tällöin autoverosta palautetaan 60 %, kuitenkin enintään 2 460 euroa.

Jos hakija ei täytä kaikkia autoveron palautuksen ehtoja, voidaan hakea **harkinnanvaraista palautusta** (aikaisempi autoveron huojennus). Palautus voidaan joissakin tilanteissa myöntää myös auton omistajalle toisen henkilön vamman perusteella.

Palautus voidaan myöntää, jos sitä pidetään painavista syistä kohtuullisena. Harkinnassa otetaan huomioon esimerkiksi

- oman tai perheenjäsenen vamman tai sairauden laatu ja sen vaikutus liikkumiseen
- auton tarpeellisuus
- perheen taloudellinen tilanne

Hakuprosessi vamman perusteella tai erityisestä syystä haettavalle autoveron palautukselle on kaksiosainen. Ensin pitää hakea päätös oikeudesta autoveron palautukseen. Jos päätös on myönteinen, hakija voi jättää erillisen hakemuksen autoveron palautuksesta. Palautusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa auton rekisteröintipäivästä. Päätöstä autoveron palauttamisesta voi hakea myös ennen kuin auto on rekisteröity invalidin nimiin. Sitä voi hakea myös jo ennen auton hankkimista.

Autoveronpalautushakemuksen voi tehdä sähköisesti Omaverossa, josta kautta lisätään myös hakemuksen liitteet. Hakemuksen liitteet ovat osittain erilaiset riippuen siitä haetaanko palautusta vamman vai erityisen syyn perusteella. Vaihtoehtoisesti voi täyttää paperihakemuksen ([verohallinnon lomake 12171](#)) joka lähetetään osoitteeseen:

Verohallinto/Autoverotus, PL 20, 00052 VERO

Päätökseen tyytymätön voi hakea oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Veron määräämistä tai palauttamista koskeviin päätöksiin on haettava ensin muutosta oikaisuvaatimuksella.

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Vapautus myönnetään henkilölle, jolle on vammaisuuden perusteella myönnetty autoverolain 26 §:n mukainen autoveronpalautus vamman tai erityisen syyn perusteella tai tieliikennelain 28 b §:n tarkoittama vammaisen pysäköintilupa. Hakemuksen voi tehdä [Traficomin sähköisessä palvelussa](#). Erillistä hakemusta ei tarvita, mikäli henkilöllä on ajoneuvorekisterissä merkintä autoveronpalautuksesta.

Jos hakija ei voi käyttää sähköistä asiointia eikä asioida Ajovarmassa tai jos pysäköintitunnus on poliisin myöntämä, vapautusta voi hakea [Traficomille postitettavalla lomakkeella](#). Hakemukseen on liitettävä jäljennös pysäköintitunnuksesta. Vapautushakemus postitetaan liitteineen osoitteeseen: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, PL 320, 00059 TRAFICOM tai sähköpostitse kirjaamo@traficom.fi.

Invalidiliiton sivuilla on [ohjeita autoveron palautuksesta vammaiselle henkilölle](#).

LIKKUMISESTEISEN PYSÄKÖINTITUNNUS

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus korvasi vammaisen pysäköintiluvan 1.6.2020. Ennen 1.6.2020 myönnetyt vammaisen pysäköintiluvat ovat voimassa normaalisti luvan voimassaolon loppuun asti. Liikkumisesteisen pysäköintitunnus on henkilökohtainen. Tunnusta voidaan käyttää vain siinä ajoneuvossa, jossa luvan haltija on kuljettajana tai kuljetettavana. Pysäköintitunnus kelpaa kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

Pysäköintitunnusta voi hakea [Traficomin sähköisestä palvelusta](#) itselleen tai toiselle henkilölle hänen puolestaan.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus myönnetään, jos myöntämisen edellytykset täyttyvät. Traficomin sähköisestä palvelusta voi hakea myös vapautusta ajoneuvoveron perusverosta pysäköintitunnuksen hakemisen yhteydessä.

Uusi tunnus ja aikaisemman luvan uudistaminen maksaa 22 euroa. Nimen muutoksen johdosta sekä kadonneen, anastetun tai tuhoutuneen tunnuksen tilalle haettava tunnus (kaksoiskappale) maksaa 16 euroa.

Hakemusta ei tarvitse jättää henkilökohtaisesti vaan toinen henkilö voi asioida henkilön puolesta valtakirjalla. Jos tunnusta haetaan omalle huollettavalle, ei tarvita valtakirjaa.

Hakemus maksetaan sen jättämisen yhteydessä. Sähköistä palvelua käytettäessä maksu suoritetaan palvelussa. Jos tunnusta haetaan [Ajovarman palvelupisteestä](#), maksu suoritetaan palvelupisteellä. Hakemusta ei voi postittaa.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen myöntämisperusteisiin ei ole tullut muutoksia. Tunnus myönnetään hakijalle, jolla on tunnuksen saannin edellytykset täyttävä haitta. Tällä tarkoitetaan:

- Sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva haitta estää henkilöä itsenäisesti kävelemästä ja tästä liikkumisesta vaikeuttavasta sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva haitta kuuluu

vähintään haittaluokkaan 11 (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, 84§).

- Jos vammaisuus aiheutuu heikentyneestä näöstä, on näöntarkkuuden oltava paremmassa silmässä enintään 0,1, tai näkökyky kokonaisuudessaan arvioiden on vähintään haittaluokan 17 mukainen.
- Vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten tunnus voidaan myöntää, jos kuljetettavalla on säännöllinen tai usein toistuva kuljetustarve eikä hän selviydy kuljetuksen jälkeen ilman saattajaa.

Päätöksen siitä, täyttyvätkö pysäköintitunnuksen myöntämisen edellytykset, tekee lääkäri. Liikkumisesteisen pysäköintitunnukseen ei enää tule luvanhaltijan valokuvaa eikä allekirjoitusta. Jos henkilöllä on pysyvä haitta, pysäköintilupa myönnetään 10 vuodeksi. Muussa tapauksessa lupa myönnetään lääkärin lausunnossaan erikseen ilmoittamaksi ajaksi.

Lastenhoidon tuet

Lastenhoidon tukien tarkoituksena on auttaa perheitä lasten hoidon järjestämisessä taloudellista tukea antamalla. Lastenhoidon tukena maksetaan kotihoidon tukea, yksityisen hoidon tukea ja joustavaa hoitorahaa ja osittaista hoitorahaa. Taloudellinen tuki on vaihtoehto kunnan järjestämälle varhaiskasvatukselle (aik. päivähoidolle). Kunta ratkaisee, onko kyseessä varhaiskasvatuslain (aik. päivähoitolain) mukainen taloudellisen tuen pois sulkeva hoito. Mikäli kyse on esim. kuntoutuksellisenä tai lastensuojelullisena toimenpiteenä järjestettävästä varhaiskasvatuksesta, voi taloudellisen tuen maksaminen olla mahdollista myös tältä ajalta. Lastenhoidon tukea on haettava 6 kuukauden kuluessa siitä, kun sitä halutaan saada. Ilman erityistä syytä tukea ei myönnetä pidemmältä ajalta takautuvasti.

Lastenhoidon tuet hoitovapaa-, kotihoidontuki-, yksityisen hoidon tuki- ja joustava hoitoraha / osittainen hoitoraha -järjestelmineen yhdistyneenä kunnalliseen ja yksityiseen varhaiskasvatukseen (päivähoitoon) on varsin monimutkainen kokonaisuus. Lisätietoja saa Kelan internetsivuilta. Omalle perheelle parhaiten sopivasta tukijärjestelystä kannattanee käydä neuvottelemassa paikan päällä Kelan toimistossa tai päivähoidon alueellisesta johdosta vastaavien työntekijöiden luona.

Vanhemmilla on valintaoikeus, joka tarkoittaa, että he voivat valita lapselleen kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai taloudellista tukea. Valintaoikeus alkaa vanhempainrahakauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy heinäkuun viimeisenä päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena perusopetukseen.

Vanhempien valintaoikeus

Alle kouluikäisen lapsen vanhemmilla (tai muulla huoltajalla) on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämää varhaiskasvatusta joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Kunnan järjestämän päivähoidon vaihtoehtona perhe voi valita:

- Lasten kotihoidon tuen, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Silloin oikeus tukeen on myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista, jotka eivät ole kunnan järjestämässä

päivähoidossa (poikkeuksena esiopetukseen osallistuminen vuotta ennen kouluun menoa). Tuki voidaan myöntää heti vanhempainrahan tai pidennetyn isyysrahakauden päätyttyä

- Yksityisen hoidon tuen, jos perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityisen hoidon tuottaja. Tukea maksetaan myös muista perheen alle kouluikäisistä lapsista, jotka hoidetaan samalla tavalla. Hoidon tuottaja voi olla yksityinen päiväkotitoimittaja tai perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja. Yksityisen hoidon tuen hakee aina lapsen vanhempi
- Vaihtoehto: jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, vanhemmat voivat vaihtoehtoisesti valita joko lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Jos perheelle myönnetään kotihoidon tuki esim. nuorimmasta alle 3-vuotiaasta lapsesta, perhe voi saada yksityisen hoidon tukea muista lapsista.

Jos lapsi on kunnan järjestämässä osa- tai kokoaikaisessa päivähoidossa, hänestä ei voi samalta ajalta saada lasten kotihoidon tukea eikä yksityisen hoidon tukea. Poikkeuksena tästä tukea voidaan kuitenkin maksaa, kun lapsi osallistuu osapäiväiseen kunnan järjestämään esiopetukseen tai aloittaa koulun ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Jos lapsi on sairauden vuoksi ollut pitkään osastohoidossa (yli 3 kuukautta kestävä ns. laitoshoido), ei tukea (kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha) makseta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta (laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) 19 §).

Lasten kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen hoitorahaa maksetaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 377,68 €/kk. Alle 3-vuotiaista sisaruksista maksetaan lisäksi kustakin 113,07 €/kk ja muista alle oppivelvollisuusikäisistä sisaruksista kustakin 72,66 €/kk. Tulosidonnaista hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta ja sen määrä on enintään 202,12 €/kk. Perheen kotikunta voi maksaa lasten kotihoidon tukeen lisäksi kuntalisää.

Tuen myöntämisen edellytys ei ole, että toinen vanhemmista hoitaa itse lasta kotona. Perhe voi valita kotihoidon tuen, vaikka lasta hoitaisi esim. sukulainen tai yksityinen päivähoitotoimittaja. Hakuaika on 6 kk takautuvasti (WH 1 nettilomake).

Lasten kotihoidon tuki on veronalaista tuloa ja sitä verotetaan verolakien mukaan. Vaikka tuki on pienempi kuin palkka, ennakonpidätysprosentti ei välttämättä ole pienempi.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 192,28 €/lapsi/kk. Alennettu hoitoraha on 70,75 €/lapsi/kk. Hoitoraha määräytyy lapsen varhaiskasvatusoikeuden mukaisesti. Hoitolisä on tulosidonnainen ja enintään 265,85 €/lapsi/kk 1.3.2023 alkaen. Hoitoraha ja hoitolisä maksetaan jokaisesta tukeen oikeuttavasta lapsesta. Yksityisen hoidon tuki maksetaan päivähoitotoimittajalle, joka maksaa tuesta veron. Työsuhteisen hoitajan kohdalla tilanne on monimutkaisempi, koska työnantajana toimivalla perheellä on työnantajavelvollisuuksia (mm. sosiaaliturvamaksut).

Yksityisen hoidon tuesta voidaan maksaa puolet, jos lapsi on osapäiväisessä kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa tai jos lapsi aloittaa koulun 6-vuotiaana eli yhtä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevasta lapsesta yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa puolet ensimmäisen kouluvuoden aikana. Haku-aika on 6 kk takautuvasti (WH1 hakijan täyttämä, WH 2 hoitopaikan täyttämä). Perhe hakee tuen, vaikka se maksetaan hoidon tuottajalle.

Joustava hoitoraha

Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha on korvattu joustavalla hoitorahalla. Joustavaa hoitorahaa maksetaan työ- tai virkasuhteessa oleville, yrittäjille, maatalousyrittäjille ja apurahan saajille. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus joustavaan hoitorahaan saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtä aikaa poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Joustavaa hoitorahaa voidaan maksaa 269,24 €/kk, jos vanhemman työaika on keskimäärin enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 % tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta (tarkoittaa noin 3 päivää viikossa tai noin 4,5 tuntia päivässä) ja 179,49 €/kk jos työaika on yli 22,5 - 30 tuntia tai enintään 80 % tavanomaisesta työajasta (tarkoittaa noin 4 päivää viikossa tai noin 6 tuntia päivässä). Etuus on verollinen. Haku-aika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#).

Osittainen hoitoraha

Työsopimuslain (55/2001) mukaan pienten koululaisten vanhemmilla on mahdollisuus lyhentää työaikaansa palkattomasti siihen saakka, kunnes perusopetuksessa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai kunnes lapsen kolmas lukuvuosi päättyy, jos lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Tässä tilanteessa vanhemmat voivat hakea Kelasta osittaista hoitorahaa ansionmenetyksen korvaamiseksi.

Osittaista hoitorahaa ei siis enää makseta alle 3-vuotiaitten lasten vanhemmille, koska tuolloin on käytettävissä joustava hoitoraha.

Osittaisen hoitorahan myöntäminen edellyttää, että virka- tai työsuhteessa olevan taikka yrittäjänä tai maatalousyrittäjänä toimivan vanhemman tai muun huoltajan viikoittainen työaika on keskimäärin enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi. Osittainen hoitoraha on siten korvausta siitä ansionmenetyksestä, joka vanhemmalle aiheutuu lapsen hoidon vuoksi sovitusta lyhennetystä työajasta.

Osittaiseen hoitorahaan on oikeus sellaisella vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka lapsi osallistuu perusopetuksen ensimmäisen tai toisen vuoden opetukseen. Osittaisen hoitorahan myöntäminen ei ole sidoksissa tiettyyn ikään, vaan sitä voi saada perusopetuksen ensimmäisen ja toisen lukuvuoden ajalta. Osittaista hoitorahaa myönnetään kaikille 1. ja 2. luokan oppilaille riippumatta siitä, minkä ikäisenä he ko. luokalla ovat tai käyvätkö luokkaa uudelleen. Lisäksi vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus osittaiseen hoitorahaan silloin, kun lapsi osallistuu oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuotena oppivelvollisena esiopetukseen. Tämä koskee siis niitä vanhempia, joiden lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin tai jos lapsi kuuluu ns. pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin eli oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aiemmin ja kestää 11 vuotta. Näillä lapsilla on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna. (Perusopetuslaki 26 a §).

Oikeus osittaiseen hoitorahaan alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi aloittaa oppivelvollisena peruskoulun tai osallistuu oppivelvollisena esiopetukseen oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ja päättyy 31.7. sinä vuonna, jolloin lapsi päättää perusopetuksen toisen lukuvuoden. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten osalta osittaista hoitorahaa voidaan maksaa lisäksi vielä perusopetuksen 3. lukuvuoden ajan. Osittaiseen hoitorahaan on oikeus myös lukukausien väliin jääviltä koulujen loma-ajoilta. Osittaista hoitorahaa maksetaan vain yhdestä lapsesta kerrallaan, vaikka perheessä olisi useampi edellytykset täyttävä lapsi.

Molemmilla vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterikuukauden aikana edellyttäen, että he eivät ole yhtäaikaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi. Vanhemmat voivat esimerkiksi pitää osittaista hoitovapaata niin, että toinen vanhemmista lyhentää työaikaansa aamusta ja toinen iltapäivästä. Jos vanhemmat ovat eronneet, osittaista hoitorahaa voidaan maksaa myös sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu, jos osittaisen hoitorahan edellytykset muuten täyttyvät. Jos molempien eronneiden vanhempien viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi, voidaan osittaista hoitorahaa maksaa kummallekin vanhemmalle, vaikka he eivät asuisikaan yhdessä. Edellytyksenä on kuitenkin, että vanhemmat eivät ole yhtäaikaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaista hoitorahaa voidaan maksaa samanaikaisesti kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kanssa. Kotihoidon tuen maksamisen ajalta edellytyksenä kuitenkin on, että hakijavanhempi ei itse hoida lasta saaden kotihoidon tukea. Sama hakija ei voi samanaikaisesti saada sekä joustavaa että osittaista hoitorahaa. Osittainen hoitoraha voidaan maksaa myös ajalta, jolta lapsi on kunnan järjestämässä päivähoitossa tai jolta maksetaan yksityisen hoidon tukea. Osittainen hoitoraha on 108,15 €/kk. Osittainen hoitoraha on veronalaista tuloa.

Haku aika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#). Osittainen hoitoraha huomioidaan tulona lastenhoidon tuen hoitolisässä.

Lastenhoidon tukeen vaikuttavat muutokset voi ilmoittaa verkossa.

Lapsiperheet voivat ilmoittaa Kelan asiointipalvelussa lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen muutoksista. Verkossa voi myös lakkauttaa kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja osittaisen hoitorahan. Asiointipalvelussa voi tehdä osoitteenmuutoksen ja ilmoittaa muuttuneista olosuhteista. Palvelusta näkee myös aiemmin verkon kautta lähettämänsä tiedot.

Palvelu on osoitteessa www.kela.fi/asiointi ja sinne kirjaututaan omilla verkkopankkitunnuksilla. Verkossa voi lisäksi arvioida lastenhoidon tuen määriä uudella laskurilla, joka on osoitteesta www.kela.fi/laskurit. Laskurilla voi arvioida kotihoidon tuen määrää, jos saa samaan aikaan vanhempainpäivärahaa. Laskurilla voi myös laskea kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen hoitorahan ja hoitolisän määrän sekä kuntalisän määrän. Laskurit eivät vaadi kirjautumista.

VARHASKASVATUKSEN (KUNNALLISEN PÄIVÄHOIDON) ASIAKASMAKSUT

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki (1503/2016) tuli voimaan 1.3.2017.

Laissa säädetään kunnan järjestämässä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Laki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Varhaiskasvatuksesta perittävää maksua määritettäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhempansa tai muun huoltajansa sekä näiden kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia muutettiin 1.8.2021 siten, että asiakasmaksuja alennettiin korottamalla maksujen perusteena olevia tuloarajoja 31 %. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 40 % (aiemman 50 %:n sijaan) nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Maksujen perusteena oleva maksuprosentti säilyi ennallaan (10,7 %).

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa keskimäärin enintään 20 tuntia viikossa, saa kuukausimaksu olla enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta. Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan. Varhaiskasvatuksen maksua alentavana tekijänä on otettava huomioon myös perusopetuslain (628/1998) mukainen maksuton esiopetus.

Varhaiskasvatuksesta perittävä enimmäismaksu on ensimmäisen lapsen osalta 295 euroa kuukaudessa ja alin perittävä maksu on 28 euroa. Toisesta lapsesta perittävä maksu on 1.8.2021 alkaen enintään 40 prosenttia nuorimman lapsen maksusta. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.

Varhaiskasvatuksen maksuja korotetaan 1.8.2024 alkaen. Asiaksmaksujen osalta ylin perittävä maksu nousee nykyisestä 295 eurosta 311 euroon. Alin perittävä maksu nousee nykyisestä 28 eurosta 30 euroon. Toisesta lapsesta perittävä maksu on enintään 40 % nuorimman lapsen maksusta eli enintään 124 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Laskettaessa lapsen keskimääräistä viikoittaista aikaa varhaiskasvatuksessa, otetaan huomioon varhaiskasvatukseen varattu aika kalenterikuukauden ajalta.

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa korkeintaan 20 tuntia viikossa, kuukausimaksu on enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta. Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan.

Pääsääntöisesti maksu peritään myös tilapäisten poissaolojen ajalta. Kuitenkin, jos lapsi on sairautensa vuoksi päivähoidosta poissa päivähoidosta yli kymmenen päivää kalenterikuukauden aikana, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta. Maksua ei peritä lainkaan, jos lapsi on sairautensa vuoksi poissa hoidosta koko kalenterikuukauden. Jos lapsi on muusta syystä poissa päivähoidosta koko kalenterikuukauden, peritään puolet kuukausimaksusta.

Tilapäisesti annettavan hoidon sekä leikki- ja kerhotoiminnan maksuista päättää kunta.

Asiaksmaksujen osalta ylin perittävä maksu nousee nykyisestä 295 eurosta 311 euroon. Alin perittävä maksu nousee nykyisestä 28 eurosta 30 euroon. Toisesta lapsesta perittävä maksu on enintään 40 % nuorimman lapsen maksusta eli enintään 124 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen asiaksmaksujen muutoksesta ks. [Kuntaliiton yleiskirje 19/2023](#).

Lähteet / lisätietoja/ palautetta:

www.kela.fi

Kelan tietosivuilla on tietoa sosiaaliturvasta ja myös lomakkeita

www.finlex.fi

Valtion säädöstietopankissa on kaikki ajantasainen lainsäädäntö

www.stm.fi

Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta löytyy paljon ohjeistusta mm. sosiaalihuollosta ja sosiaalipalveluista

www.tulli.fi

Tullin sivuilla mm autoveroasiat ovat ajan tasalla

www.hyvaks.fi

Keski-Suomen hyvinvointialueen kotisivuilla on tietoa potilaalle ja omaisille

<https://pshyvinvointialue.fi/>

KYS:n sivuilla on tietoa mm. lastentautien palveluista

www.reumaliitto.fi

Reumaliiton kotisivuilla on tietoa mm. kuntoutuskursseista ja paljon muuta

<https://www.keskisuomenlastenreuma.fi/>

Yhdistys toimii Keski-Suomen alueen reumasairaiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tukena

Otamme mielellämme vastaan palautetta / parannusehdotuksia tästä esitteestä esim. sähköpostiosoitteeseen juhani.luotola@hyvaks.fi tai sari.valli@pshyvinvointialue.fi

Ohje on päivitetty 11.1.2024/jl

Liite 1. Julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuja

<h3>Julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuja 1.1.2024 alkaen</h3> <ul style="list-style-type: none"> hyvinvointialueet voivat päätöksistään riippuen periä myös alla mainittuja pienempiä maksuja 	
K-S hva:n lääkäripalvelun maksut (maksut peritään yli 18-vuotiailta)	23,00
- sote-aseman lääkäripalvelumaksu	31,60
- kiirevastaanoton maksu	46,00
Sairaala Nova perii päivystyskäynnistä voimassa olevan poliklinikkamaksun suuruisen asiakasmaksun. Alle 18-vuotiailta ja sotaveteraaneilta maksua ei peritä	46,00
Sairaalan poliklinikkamaksu (maksua ei 1.7.2021 alkaen peritä alle 18-vuotiailta)	46,00
Sarjahoito/käynti (ei peritä lapsilta)	12,80
- maksua peritään enintään 45 hoitokerralta/vuosi, jonka jälkeen maksuton	150,80
Päiväkirurgia (maksua ei 1.7.2021 alkaen peritä alle 18-vuotiailta)	150,80
Laitoshoidon hoitopäivämaksu	54,60
Päivä- ja yöhoidon maksu	25,10
Kuntoutushoidon maksu	18,80
Maksukatto (Otetaan huomioon toinen vanhempi ja kaikki huollossa olevat alle 18-vuotiaat lapset)	762,00
- laitoshoidon ylläpitomaksu maksukaton täyttymisen jälkeen (yli 18-vuotiailla)	25,10
Lääkärintodistus (enintään)	56,70
- ei kerrytä maksukattoa	56,70
Sakkomaksu (ei peritä lapsilta)	56,70
- ei kerrytä maksukattoa	14,60
Hammashoidon perusmaksu hammaslääkäri (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut kerryttävät maksukattoa 1.1.2022 jälkeen	14,60
Perusmaksu erikoishammaslääkärillä (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut kerryttävät maksukattoa 1.1.2022 jälkeen	21,50

Liite 2.

Lasten tulehduksellinen reumasairaus, sopeutumismuunnosperhekurssit Kela 2024

Kurssin numero ja nimi	Sairaus	Kohderyhmä	Alkamispäivä	Kurssipaikka
87060 Tulehdukselliset reumasairaudet -kurssi	Tulehduksellinen reumasairaus	Alle 16-vuotiaille ja yläkoululaisille	11.03.2024	Kunnonlähde Kankaanpää/Kankaanpään Kangaspolku Oy
87055 Tulehdukselliset reumasairaudet -kurssi	Tulehduksellinen reumasairaus	Alle kouluikäisille	22.04.2024	Ikifit Oy/Kuntoutus Apila
87059 Tulehdukselliset reumasairaudet -kurssi	Tulehduksellinen reumasairaus	Koulunsa aloittaville ja alakoululaisille	10.06.2024	Kunnonlähde Kankaanpää/Kankaanpään Kangaspolku Oy
87058 Tulehdukselliset reumasairaudet -kurssi	Tulehduksellinen reumasairaus	Alle kouluikäisille	24.06.2024	Kunnonlähde Kankaanpää/Kankaanpään Kangaspolku Oy
87057 Tulehdukselliset reumasairaudet -kurssi	Tulehduksellinen reumasairaus	Koulunsa aloittaville ja alakoululaisille	16.09.2024	Ikifit Oy/Kuntoutus Apila
87056 Tulehdukselliset reumasairaudet -kurssi	Tulehduksellinen reumasairaus	Koulunsa aloittaville ja alakoululaisille	04.11.2024	Ikifit Oy/Kuntoutus Apila